

Nr 245.

Av herr **Widén m. fl.**, om viss ändring av villkoren för statsbidrag till anordnande av skolmåltider.

Statsbidraget till skolmåltider utgår sedan 1946 efter en beräknad kostnad av 60 öre per måltid, vilket utgör bidragsunderlag. Skolöverstyrelsen verkställde 1949 en undersökning, vilken visade att medelkostnaden för skolmåltider 1948/49 uppgick till 73 öre, 81 öre för landsbygden och 64 öre för städerna. För mindre skolenheter uppgingo kostnaderna till över 1 krona 20 öre per måltid. 1950 års riksdag höjde bidragsunderlaget för skolor med högst två läraravdelningar till 80 öre. Sedan dess ha kostnaderna stigit ytterligare och kunna efter livsmedelsprisernas höjning 1951 antagas komma att stiga avsevärt. Det finns utan tvekan en stark motivering för höjning av bidragsunderlaget. Kungl. Maj:ts förslag om oförändrade bidragsnormer innebär, att de ökade omkostnaderna helt lastas på kommunerna.

Utformningen av statsbidraget, vilken grundar sig på antalet skattekronor per invånare i kommunen, får dessutom den konsekvensen, att det utgående statsbidraget *minskas* till följd av den pågående inflationen, därför att denna ökar antalet skattekronor. Skolöverstyrelsen har med hänvisning till det ökade antalet skattekronor också nedskurit det sammanlagda statsbidraget med 1,4 miljoner kronor, vilken nedskärning delvis torde få tillskrivas här ovan nämnda orsak.

Det kan givetvis ifrågasättas, om denna utveckling är försvarbar. I nuvarande statsfinansiella läge anse vi oss emellertid inte kunna kräva höjning av bidragsunderlaget.

Under sådana förhållanden uppstår frågan, om kostnaderna för skolmåltiderna på annat sätt kunna nedbringas för kommunerna. I princip torde denna fråga lösas antingen genom en förbilligande förenkling av skolmåltiderna eller genom en överflyttning av en del av kostnaderna på den tredje parten, hemmen. Det är givet, att man i valet mellan dessa tvenne vägar helst slår in på den förra. Frågan är emellertid synnerligen viktig, därför att om allt för höga kostnader lastas på kommunerna, stoppas hela utvecklingen på detta område. Kommunerna rygga tillbaka inför de stegrade kostnaderna, som äro förenade med anordnandet av skolmåltider.

Villkoret för statsbidrag är att en viss minimistandard hålles på måltiden. När nu en ökad del av kostnaden överföres på kommunerna, kan ifrågasättas om inte kommunerna också skola erhålla större frihet att utforma måltiderna. Naturligtvis bör tillses, att en ur näringsfysiologisk synpunkt skälig standard bibehålles. Förslagsvis må här den tanken framföras, om inte kravet på smörgåsar vid skolmåltid kan eftersättas. Ur arbetsteknisk synpunkt skulle detta innebära en avsevärd lättnad för skolan. Kostnaderna per måltid

skulle härigenom bringas till en bättre överensstämmelse med bidragsgrunderna.

Ytterligare två synpunkter må särskilt understrykas. Genom en uppmjukning av villkoren för anordnande av skolmåltider torde denna värdefulla reform ytterligare främjas. De hinder, som de stegrade kostnaderna börja resa, skulle kunna övervinnas. Den förenkling av måltiderna, som här satts i fråga, får endast genomföras såsom en tillfällig åtgärd, avsedd att övervinna svårigheterna i nuet.

Kostnadsproblemet torde även angripas ur följande aspekter, som i huvudsak röra skolmåltidsanläggningarnas rationella utnyttjande.

Skolmåltidsverksamheten vid våra skolor har utvecklats snabbast i våra städer och samhällen, medan på landsbygden utvecklingen gått sakta. Anledningarna härtill äro givetvis skiftande, men i stort sett kan man nog säga, att det förutom kostnaderna är svårigheterna att skaffa lokaler och arbetskraft, som verkat hämmande på utvecklingen.

Vid lösningen av problemet om anskaffandet av maten ha skoldistrikt gått olika vägar. Vissa distrikt inköpa färdiglagad mat från charkuterifabriker. Andra distrikt ha själva byggt ut kök och anskaffat utrustning till dessa. I det senare fallet ha på många håll byggts ut kök med en synnerligen förnämlig och dyrbar utrustning. I dessa tider, då investeringsverksamheten måste begränsas och i synnerhet på skolans område stora svårigheter föreligga att skaffa lokaler, måste man fråga sig, om eu dylik investering är försvarbar. Dessa lokaler för skolmåltider utnyttjas endast några få timmar per dag under 39 veckor per år, och den maskinutrustning, som förekommer, blir härigenom dåligt utnyttjad.

Vid planläggning av skolmåltidsverksamhet borde därför bl. a. följande synpunkter vinna beaktande:

Undersökning bör verkställas om det finns möjligheter att inköpa färdiglagad mat till godtagbara kostnader.

Vid planeringen bör kontakt sökas med anstalter, institutioner eller industrier. Ett samarbete kan förväntas effektivisera anläggningarnas utnyttjande.

En angelägen målsättning vid planläggningen av skolbyggnader bör vara att måltidslokalerna, om sådana inrättas, kunna användas som fritidslokaler. För närvarande torde behovet av dylika lokaler vara mycket stort.

Med stöd av vad ovan anförts få vi föreslå,

att riksdagen måtte besluta hos Kungl. Maj:t hemställa att villkoren för statsbidrag vid anordnande av skolmåltider uppmjukas, så att skoldistriktet erhålla större frihet att utforma måltidernas sammansättning, samt att vid planering av skolmåltidsverksamhet ovan anförda synpunkter beaktas.

Stockholm den 26 januari 1951.

A. Widén.

Edvin Jacobsson
i Igelsbo.

K. Gust. Wirtén.

Ruth Ager.

Sigfr. Nordkvist.

Manne Ståhl.